

Mijn eerste Wagner

door Sebastiaan van Leunen

Het eerste goede voornemen voor 2021 kon ik snel afstrepen, toen ik begin januari lid werd van het Wagnergenootschap. Niet snel daarna vroeg de redactie van de Wagner Kroniek of ik ook een bijdrage wilde leveren aan de rubriek ‘Mijn Wagner’. Door mijn relatief jonge leeftijd (25) kan ik nog niet bogen op ellenlange lijsten van uitvoeringen die ik heb mogen bezoeken. Zeker in tijden van pandemie zit operabezoek er nog even niet in. Zodoende leek het me aardig om eens terug te gaan naar ‘Mijn eerste Wagner’: de *Parsifal* in de regie van Pierre Audi bij de Nationale Opera.

Hoewel ik al wel langer interesse voor het werk van Wagner had, heeft het vrij lang geduurd voordat ik daadwerkelijk een voorstelling ging bijwonen. Steeds werd het voornemen uitgesteld met het idee dat men daar toch vooral eens goed voor moest gaan zitten, want Wagner was toch wel erg moeilijk, erg zwaar en erg lang. Het was dan ook wat impulsief toen ik in 2016 enkele dagen voor de uitvoering samen met een vriend studentenkaartjes kocht voor *Parsifal* door DNO. Ik ging er behoorlijk bleu in. Om heel eerlijk te zijn, kon het eerste half uur van de opera mij nog niet bepaald boeien. Muzikaal gebeuren er dan nog weinig spannende dingen en de toeschouwer wordt met wel erg veel plot geconfronteerd.

In dat eerste half uur heeft zich dan ook regelmatig de gedachte opgedrongen of het geen beter idee was om misschien toch een eerdere trein richting thuisstad Groningen te nemen, anders waren we immers ook zo laat thuis. Wat bleek ik het mis te hebben! Vanaf het moment dat de aangeschoten zwaan op het podium verscheen was ik gegrepen en heb ik de daaropvolgende tweeënehalve akte met grote regelmaat het puntje van mijn stoel opgezocht.

Parsifal, Audi, DNO

De Verwandlungsmusik, de grote stellage, het mannenkoor en het doordringend gezongen lijden van Amfortas waren overdonderend en staan me nog altijd met grote helderheid voor de geest. Ook de twee aktes die volgden, de kwade Klingsor, de bezwerende bloemenmeisjes, de zalving van Parsifal en uiteindelijk de verlossing van Amfortas maakten grote indruk. Voor het eerst zag ik een opera waar niet slechts een onderhoudend plot op mooie muziek werd gezet, maar waar de maker ook aan “grote thema’s” wist te raken.

Van de werk van Pierre Audi kende ik destijds eigenlijk nog helemaal niets. Hoewel ik dat later een beetje heb weten in te halen met enkele voorstellingen en de nodige video-opnames, was het pas na het zien van een andere regie van de *Parsifal* (namelijk Eric Uwe Laufenbergs regie in Bayreuth, in 2018) dat ik beter kon plaatsen waarom ik juist Audi’s regie zo indrukwekkend vond. Audi’s regie leent zich namelijk zo goed voor het mythische karakter van *Parsifal*. De abstractie, zoals in de grote stellage aan het einde van de eerste akte, de spiegelende bol in de tweede akte en het algehele toneelbeeld, weten de opera een tijdloos karakter te geven en daardoor de grote thema’s uit het werk, namelijk reinheid, opoffering, lijden en verlangen, een bepaalde universele kwaliteit te verschaffen.

Het is de vraag of een dergelijke gegrepenheid zoals ik bij de Amsterdamse uitvoering ervoer ook had plaatsgevonden als Laufenbergs uitvoering ‘mijn’ eerste *Parsifal* was geweest. Misschien was dat muzikaal wel het geval geweest, maar het verhaal was waarschijnlijk toch anders overgekomen (zie

overigens ook de vergelijkende recensie van deze producties, geschreven door Lex Boeken in de Wagner Kroniek van februari 2017).

Sinds die Amsterdamse *Parsifal*-uitvoering staat Wagner in ieder geval bijzonder hoog op het lijstje van favoriete componisten. Het is wellicht niet de meest voor de hand liggende componist voor de hedendaagse twintiger, maar eigenlijk is dat simpele feit bijzonder onterecht. De grote verhalen uit Wagner's werk – *Lohengrin*, *Tristan und Isolde*, *Parsifal* maar uiteraard ook de *Ring* – weten al generaties lang mensen eindeloos te boeien. De verhalen waar ze aan ontsproten zijn, weten dat zelfs al eeuwen. Dat iets dergelijks niet meer zou lukken bij de huidige generatie, vind ik simpelweg te pessimistisch. Dat het ervaren van een Wagneropera enkele vaardigheden vereist die voor de gemiddelde *millennial* (mijzelf inclusief) niet meer altijd even vanzelfsprekend zijn, valt echter niet te ontkennen. Weet men echter voor enkele uren uit de hectische digitale realiteit van het dagelijks leven te ontglippen en zich voor zolang op podium en orkestbak te concentreren, dan is de beloning daarvoor nog altijd een onbetaalbare ervaring.